

Strålebehandling av spredningssvulster i hjernen - pasientinformasjon

Du skal ha strålebehandling mot hjernen fordi kreftsykdommen din har spredd seg dit. Hvor mange behandlinger du skal ha totalt avgjøres individuelt, men det vanligste er enten fem eller ti behandlinger mot hele hjernen. Det endelige antallet får du av legen din. Behandlingen foregår hver ukedag, fem dager i uken. Ved behov kan det settes opp behandling på en lørdag.

Planlegging av strålebehandling

Du vil gjennomgå en CT-undersøkelse som benyttes til å planlegge strålebehandlingen. CT er en røntgenundersøkelse, og gir en nøyaktig framstilling av området som skal ha strålebehandling. CT-bildene benyttes til å lage et individuelt tilpasset behandlingsopplegg («doseplan») for hver enkelt pasient. Dette krever nøye utregninger og tar tid.

For at strålingen skal treffe på samme sted ved hver behandling, er det viktig at du ligger i samme posisjon og helt i ro. Ved strålebehandling mot hjernen benyttes derfor en fikseringsmaske. Masken lages av et plastmateriale, som etter forsiktig oppvarming former seg etter ansiktet ditt og stivner når den kjølnes. Det tar 10 minutter å lage masken, og dette gjøres i forkant eller underveis i CT-undersøkelsen. På CT blir det tegnet markeringer på masken. Disse markeringene brukes til å sikre at du ligger likt under hver behandling. Masken festes til behandlingsbenken du ligger på. Det er viktig at du ligger komfortabelt under CT-undersøkelsen – da det er slik du skal ligge ved alle strålebehandlingene. Hvis du synes det er vanskelig å ligge stille, kan du eventuelt ta beroligende medisiner i forkant av CT-undersøkelsen eller/og strålebehandlingen.

Hvordan foregår strålebehandlingen?

Strålebehandlingen foregår i et spesialrom med en strålebehandlingsmaskin. Under selve behandlingen ligger du alene i rommet på en behandlingsbenk, i samme stilling som du lå under CT-undersøkelsen. Behandlingen blir styrt av stråleterapeuter fra et kontrollrom som ligger rett i nærheten av behandlingsrommet. Du vil hele tiden være overvåket via TV-skjerm, og du kan når som helst ta kontakt med stråleterapeutene. Innstilling og behandling varer som regel 15 minutter.

Avdeling for kreftbehandling

Strålebehandling er ikke smertefullt. Det kan sammenlignes med en vanlig røntgenundersøkelse.

Noen kan oppleve det ubehagelig å ligge på strålebenken da den er smal og hard.

Forholdsregler under strålebehandling

- Du representerer ingen strålefare og kan fritt omgås andre mennesker, også barn og gravide.
- Dersom du bruker naturmedisiner eller kosttilskudd (i tillegg til faste medisiner), ta det opp med legen. Enkelte tabletter, for eksempel antioksidanter, bør unngås under stråling.
- Det er viktig med et variert og næringsrikt kosthold (de nasjonale generelle kostrådene fra Helsedirektoratet er gjeldende også under strålebehandling) og rikelig med drikke.
- Strålefeltet dekkes til med hodeplagg når du er ute i sol under behandlingsperioden. Unngå bruk av solkrem i strålefeltet i behandlingsperioden.

Bivirkninger

Bivirkninger under strålebehandling kan dessverre ikke unngås. Her skiller man mellom akutte bivirkninger og senbivirkninger. De fleste bivirkninger oppstår underveis i behandlingen, men kan også komme etter avsluttet strålebehandling. Bivirkningene er stort sett lokalisert til det området som blir bestrålt. Det er viktig å understreke at ikke alle får de samme bivirkningene, og at graden av bivirkninger kan variere.

Hårtap ved strålebehandling mot hodet

Bestråling mot hodet medfører ofte hårfall i det området som blir bestrålt. I de fleste tilfeller vokser håret ut igjen etter avsluttet behandling, men det kan ta litt tid. NAV dekker utgifter til parykk eller hodeplagg. Du kan få rekvisisjon av lege.

Hudpåvirkning i strålefeltet

Hudreaksjoner i strålefeltet er vanlig. Huden blir rød, og det kan sammenlignes med solbrenthet. I tillegg kan det oppstå svie og kløe, og huden kan kjennes tørr, varm og øm. Huden i strålefeltet bør holdes ren, tørr og luftig. For å irritere huden i strålefeltet minst mulig, bør du bruke lunkent vann og uparfymert såpe/sjampo med nøytral pH- verdi samt klappe huden tørr eller la den lufttørke etter fukting. For å dempe ubehag kan du smøre huden med uparfymert fuktighetskrem etter at du har vært til strålebehandling. Ta kontakt med helsepersonell for råd angående produkter du kan bruke i hodebunnen. Du vil finne mer informasjon i pasientinformasjonen «Hudstell ved strålebehandling».

Avdeling for kreftbehandling

Hudreaksjoner kommer vanligvis litt ut i strålebehandlingen, og vil ofte være mest plagsomt mot slutten av, og en stund etter avsluttet behandling. Hudreaksjoner kan øke på et par uker etter avsluttet strålebehandling før de bedres.

Tretthet/konsentrasjonsvansker

Du kan føle deg trett under behandlingen, med økt behov for å hvile. Det er viktig å finne en balanse mellom aktivitet og hvile. Gi deg selv lov til å hvile mer enn du gjør til vanlig. Undersøkelser viser imidlertid at det også er gunstig å være i fysisk aktivitet.

Noen opplever endret hukommelse og nedsatt evne til å konsentrere seg. Hos de fleste retter dette seg etter endt behandling, men en del kan merke problemer med dette på lengre sikt etter strålebehandlingen. Det kan være vanskelig å avgjøre om plagene kommer av kreftsykdommen, strålebehandlingen eller annen kreftbehandling du evt. får.

Hodepine, svimmelhet og kvalme

Strålebehandling mot hodet kan føre til økt trykk i hodet og dette kan gi symptomer som hodepine, kvalme og svimmelhet. Dersom du blir kvalm, får vondt i hodet eller blir svimmel, er det viktig at du tar kontakt med personalet slik at du eventuelt kan få medisiner for dette. Det er viktig å prøve å unngå stress, høye lyder, flimrende lys og alkohol.

Forholdsregler etter endt strålebehandling

Du bør unngå å få sol direkte på området som er bestrålt i minst ett år etter avsluttet strålebehandling. Det anbefales å bruke hodeplagg. Ved sterk soleksponering bør solkrem/solspray med høy solfaktor (faktor 30+) også brukes under hodeplagget.